De man die de koe in de ban wil doen

In zijn boek “*Regenesis*” bepleit George Monbiot het einde van de veeteelt. De Britse wetenschapsjournalist reikt klimaatjongeren daarmee een radicaal nieuw narratief aan. “Maak niet de fout om te denken dat de grote meerderheid van de mensen overtuigd moet worden van een idee; de grote meerderheid schikt zich uiteindelijk naar de nieuwe moraal.”

25 NOVEMBER 2022 – LAATSTE UPDATE 25 NOVEMBER 2022 7:24

Lees meer over:
klimaat
Boeren
biodiversiteit

“De klimaatbeweging heeft een nieuw verhaal nodig. Een verhaal over het herstel van harmonie.” Zo jut de Britse wetenschapsjournalist George Monbiot zijn toehoorders op in Gent, waar hij op uitnodiging van RePlanet Belgium een uiteenzetting geeft over zijn laatste boek: *Genesis, Feeding the World without Devouring the Planet.* “Succesvolle verhalen volgen altijd hetzelfde stramien: er heerst chaos en rampspoed in de wereld, perfide krachten zijn aan het werk, maar onze held daagt het status quo uit en herstelt de harmonie. Lord of the Rings, Harry Potter, Narnia, het is altijd hetzelfde. Jullie zijn de held hier. *Big cheer for Extinction Rebellion!*”
Monbiot is een bevlogen spreker, op zijn best als activist, en zijn publiek onthaalt hem dan ook op daverend applaus. Elk op hun manier kunnen ze deel zijn van de Harry Potter-magie in een ecologisch jasje. Over het Kanaal vervelde Exctinction Rebellion al tot Animal Rebellion. Beelden van klimaatactivisten die melk uitgieten in supermarkten gingen al viraal op sociale media. Bij ons loopt het voorlopig zo’n vaart niet.

Alvast in het schetsen van rampspoed en chaos stelde de Brit niet teleur. Met de aarde en de ecosystemen stevenen we af op een totale systeemcrash. De planetaire grenzen zijn mijlenver overschreden, de zesde grote uitstervingsgolf is volop bezig en de klimaatopwarming kan de voedselproductie in een fundamentele crisis storten terwijl methaan van koeien de aarde kookt. “Bij de bankencrisis konden we nog geld bijdrukken. Met voedsel lukt dat niet”, waarschuwt de Brit.
De bodems waar ons voortbestaan van afhangt worden uitgeput en spoelen weg door erosie. Overbemesting in Zuid-Amerika zorgt voor een algensliert van 9.000 kilometer die tot in West-Afrika reikt. Pesticiden roeien insecten uit, de rivieren zijn dood. Niet oorlog of pakweg bruinkoolontginning, maar landbouw is de meest destructieve menselijke activiteit. "Het is de belangrijkste oorzaak van de vernietiging van natuur en van het uitsterven van soorten. Het is één van de belangrijke oorzaken van klimaatverandering en van water- en luchtverontreiniging. De klimaatontkenning van de landbouw is even erg als van de olie-industrie."
Centraal in het verhaal van Monbiot is landgebruik als belangrijkste milieuprioriteit. RePlanet Belgium heeft als prioritaire eis dat op 50 tot 70 procent van het Europese continent de wildernis hersteld wordt. Slechts 18 procent van de globale calorieënconsumptie komt van dieren, maar we hebben er

wel gigantische hoeveelheden land voor nodig. Erger nog dan kippen en varkens in megastallen zijn koeien en schapen die grazen in de wei. Menselijke bebouwing bedekt maar 1 procent van het aardoppervlak, akkers zijn goed voor 12 procent, maar grazende herkauwers bezetten maar liefst een kwart van de aarde. “Elke hectare die wij gebruiken kan geen wilde ecosystemen herbergen. De meerderheid van de soorten hangt voor zijn voortbestaan af van wilde, ongerepte ecosystemen. Van bossen, savanne, wetlands… Hoe meer land wij als mens gebruiken, hoe meer we andere soorten verhinderen om deze eeuw door te komen. Daarom is grasgevoederd vlees het meest schadelijke dat je kan eten.”

Uitgelicht

Wie redt de oude Casselkoe?

Reportage

“Aanschouwt mij, hier en daar; die bende Casselkoeien; die, louter bruin van haar, als zooveel blommen bloeien”, dichtte Guido Gezelle 125 jaar geleden. Vandaag is het oude ra...

28 JUNI 2022

Lees meer

Betrouwbaar trekpaard

Het past in de narratieve structuur van Monbiot om de moderne landbouw met weinig nuance als een ruiter van de Apocalyps af te schilderen. In de praktijk van extreme klimaatomstandigheden en geopolitieke spanningen blijkt de landbouw juist een betrouwbaar trekpaard. Op globaal niveau lijkt de grote voedselcrisis alweer bezworen, al zit de inflatie in Europa nog niet aan haar top. De FAO-barometer van de voedselprijzen zakte de voorbije maand weer naar normalere niveaus. De helft van de wereldbevolking hangt vooral van rijst af voor haar voedselzekerheid, en die oogsten waren uitstekend. De weggevallen graanexport uit Oekraïne werd dan weer moeiteloos opgevangen door recordoogsten in landen als Australië, waar ze nochtans al decennia worstelen met de droogte. De oplossing was boergedreven innovatie: 90 procent van het Australische graanareaal zit al onder niet-kerende bewerking.

Het produceren van voldoende voedsel om 8 miljard monden te voeden is al lang geen uitdaging meer. Wereldwijd zijn 10 procent mensen ondervoed, terwijl een kwart van de wereldbevolking juist kampt met overgewicht. Obesitas is de belangrijkste welvaartsziekte in het rijke Westen, terwijl het in de armste streken van Afrika niet zelden boeren zelf zijn die honger lijden. Daar ontbreekt vaak de infrastructuur om voedsel te bewaren en te beschermen tegen schimmels of ongedierte, in het Westen gaat veel verloren bij de consument.

Qua landgebruik heeft Monbiot alleen oog voor de globale gemiddelden, waardoor hij lokale realiteiten onder de mat veegt. Uit cijfers van FAO blijkt al dat veranderd landgebruik in Europa en Noord-Amerika nauwelijks een rol speelt in de klimaatemissies. De overgrote meerderheid van het graasland in de wereld zijn marginale gronden die per definitie weinig opbrengen en zonder schapen of runderen zelfs helemaal niets. Onze dure West-Europese akkerbouwgronden worden dan weer niet voorbehouden voor laag renderende voedergewassen, bijna altijd zijn ze ingepast in een gewasrotatie met teelten voor rechtstreekse menselijke consumptie.

De opportuniteitskosten waar Monbiot graag mee schermt, werken bovendien in twee richtingen. Elders in de wereld wordt de kost van juist niet aan landbouw doen berekend. Economen van de universiteit van Nebraska kwamen tot de bevinding dat het in cultuur brengen van het regenwoud het Braziliaans BNP met een kwart zou doen groeien. De gederfde opbrengst liep op tot bijna 800 dollar per hectare per jaar. De nieuwe Braziliaanse president Lula Da Silva wil daarom graag dat rijke landen meebetalen voor de bescherming van het regenwoud en de economische verliezen die ermee gepaard gaan voor de economie van zijn land; dat blijkt een koopje in vergelijking met zelf weer vruchtbare landbouwgronden omzetten in bos.

Ook op vlak van biodiversiteit ontbreekt de lokale inslag bij de globale agenda. De Ardense dravik is onze enige endemische plant, dat wil zeggen: flora die alleen in unieke Belgische omstandigheden voorkomt. Het is een pure landbouwsoort van kalkrijke gronden. De West-Vlaamse of Oost-Vlaamse dubbeldoelkoeien staan op een generatie van hun verdwijnen. Toch lijken weinig milieubeschermers wakker te liggen van het uitsterven van deze unieke en typische Vlaamse biodiversiteit.

De wolf die *rewildlers* graag zien terugkomen, is wereldwijd één van de meest verspreide wilde soorten. In Europa groeide de populatie tussen 1965 en vandaag met 1871 procent volgens de World in Data. Intrinsiek kunnen Europese graslanden dan weer even soortenrijk zijn als tropische regenwouden. Uit het achtereind van een koe komt dan weer voldoende mest om 2 miljoen insecten per jaar te voeden. Dat zet een ganse voedselketen in gang, van akkervogels tot uiteindelijk jagers, maar ook het bodemleven. Het zijn juist de akker- en weidevogels die vandaag bedreigd zijn.

Uitgelicht

21 miljoen voor Gentse proeffabriek van de bio-economie

nieuws

De Bio Base Europe Pilot Plant (BBEPP) krijgt een financiële injectie van 13 miljoen euro uit het relanceplan Vlaamse veerkracht. De totale investering in de Gentse proeffabri...

11 OKTOBER 2021

Lees meer

Precisie-fermentatie

“Technologische doorbraken alleen zullen onze milieu- en klimaatproblemen niet oplossen”, bezweert Monbiot zijn toehoorders. “Maar politieke of economische veranderingen ook niet.” In energie heeft het groene verhaal maar tractie gekregen op het moment dat er een alternatief voorhanden was in de vorm van windmolens en zonnepanelen. Voor ons voedselsysteem is de cruciale doorbraak precisiefermentatie.

“Die 75 miljard dieren die moeten gedood worden voor onze vetten en eiwitten… Dat kan veel gezonder en goedkoper. Via precisiefermentatie van bacteriën en gisten kunnen we eiwitten specifiek op maat gaan creëren met 4.000 keer minder footprint dan landbouw”, klinkt het. “Universele voedselzekerheid en voedselsoevereiniteit is het doel: elk jaar wordt de lijst langer met landen die zichzelf niet kunnen voeden. Import van verre landen maakt lokale gemeenschappen kwetsbaar. Elk dorp moet daarom zijn eigen eiwitbrouwerij hebben: de universeel aanwezige input is dan gewoon zonlicht.”

Stuk voor stuk ontzenuwt Monbiot dan de tegenwerpingen, waarbij hij ook de a priori’s van zijn eigen publiek ook uitdaagt. “Ik wil geen bacteriën eten, hoor je dan van mensen. Maar je eet ze constant. Bezoek een intensieve veehouderij of bezoek een slachthuis en beslis dan of je nog vlees wil eten. 95 procent van de Amerikanen eet vlees, maar 47 procent wil wel slachthuizen bannen. Dat is cognitieve dissonantie, wij willen geen eten uit fabrieken, maar in de praktijk is dat vandaag het geval.” Ook Ultra-Processed Foods zijn zo een probleem. De bacteriële poeders kunnen het aantal ingrediënten in onze voeding juist spectaculair terugbrengen. Het zal aan chefs zijn om een hele nieuwe keuken te ontwikkelen. “Maar de eerste mensen die een wilde koe vingen, dachten ook niet aan Camembert.”

Ook genetische modificatie en de invloed van grote bedrijven in het voedselsysteem moeten we niet vrezen. “Monsanto is een ramp, maar een GM-bacterie gebruiken we vandaag al om insuline te maken of vitamine B12. De globale graanhandel is voor 90 procent in handen van vier grote bedrijven, maar daar zijn oplossingen voor: we moeten anti-kartelwetgeving weer tanden geven en de bescherming van intellectueel eigendomsrecht juist afbouwen. Mensen maken regels, mensen kunnen regels veranderen.”

Precisiefermentatie moet dan wel de *deus ex machina* van het schitterende nieuwe voedselsysteem worden, maar erg indrukwekkend zijn de tastbare resultaten voorlopig nog niet. In Helsinki at Monbiot een pannenkoek van bacteriepoeder, maar daar kunnen veganisten vandaag al van genieten op basis van een eenvoudige banaan, amandelmelk en kokosolie. Eén van de beroemdste lessen uit de voedingsmarketing is hoe kant-en-klare pannenkoekenmixen juist beter verkopen met een receptuur waarin de consument nog zelf een vers ei moet toevoegen. Technologisch staan vleesvervangers op basis van plantaardige eiwitten vandaag veel verder dan precisiefermentatie.

> **“We besteden miljarden aan het Mars Roverprogramma, maar over de bodems waar ons voortbestaan vanaf hangt weten we nog altijd veel te weinig**
>
> George Monbiot - Britse wetenschapsjournalist

Agro-ecologie

Minder verdelend, maar minstens even enthousiast, vertelt de Brit over de bodem als rijkste habitat op aarde. “We besteden miljarden aan het Mars Roverprogramma, maar over de bodems waar ons voortbestaan vanaf hangt weten we nog altijd veel te weinig. De bodem zelf heeft een microbieel genoom, 10 tot 40 procent van de suikers die planten genereren staan ze af aan de bodem. Eigenlijk is dat absurd dat ze zoveel energie zouden afstaan, maar ze krijgen er dus ook veel voor terug.”

Ook andere agro-ecologische stokpaardjes als meerjarige graangewassen beschrijft hij met veel enthousiasme. “Eenjarige planten zijn eigenlijk opportunisten, na een ramp zoals een aardverschuiving zijn zij de eerste die de grond terug koloniseren voor ze door meerjarige gewassen worden weggeconcurreerd. In onze landbouw moeten we die ramp ieder jaar nadoen. Gelukkig zijn we al meer dan een eeuw bezig met permanente graangewassen. Denk aan het Land Institute in Kansas, daar werken ze aan een rijstvariëteit die niet opnieuw geplant moet worden. Veel boeren zijn daar al enthousiast over, overvloedige regenval bedreigt hun rijstvelden. De planten zijn ook veel resistenter voor plagen.”

Voor dierloze groente- en fruitteelt met hoge opbrengsten ziet Monbiot een mooie toekomst. De modelboer van Monbiot is Iain Tolhurst – Tolly voor de vrienden – die op schrale gronden in Reading hoge opbrengsten weet te realiseren zonder dierlijke inputs. Met maaimest, houtsnippers en een ingenieuze, zevenjarige rotatie houdt hij de vruchtbaarheid van zijn bodems op punt. Een slag om de arm is er over de repliceerbaarheid en de betaalbaarheid van Tolly’s aanpak. Reading geniet van het natte, Britse klimaat wat de compostering van de groenbemesters makkelijker maakt, maar sowieso economisch lijkt het potentieel van vegan-groententeelt beperkt tot een niche. De Nederlandse vegan-akkerbouwer Joost van Strien schatte de kost van zijn bemestingssysteem dubbel zo hoog als met dierlijke mest. Over alles wat er mis is met de landbouw las Monbiot veel papers, maar de toekomst moet blijkbaar toch uitgestippeld worden door de boeren zelf.

Uitgelicht

Meest innovatieve landbouwer inspireert boeren in spe

nieuws

“De rockster van de landbouw”, zo noemt de Nederlandse krant Trouw Joel Salatin. In 2011 riep Time Magazine hem nog uit tot de meest innovatieve boer ter wereld. En zijn beken...

1 JUNI 2014

Lees meer

Marxistisch experiment

Zeker wanneer hij over geld en economie praat, kan Monbiot maar moeilijk zijn marxistisch-leninistische uitgangspunten verbergen. Vanuit een historisch-materialistische opvatting van de geschiedenis gaat de Brit ervanuit dat de beslissing over wat we eten uiteindelijk op de prijs zal worden bepaald. “Wanneer iets vermijdbaar wordt, dan wordt het uiteindelijk ook onduldbaar. Dat is de dynamiek van techno-ethische verandering. In de landbouw zijn alle optimalisaties al behaald en is de slinger zelfs al te ver doorgeslagen: voor precisiefermentatie is het potentieel nog oneindig…” In de marxistische geschiedschrijving zijn culturele factoren ondergeschikt aan de economische onderbouw. Van het culturele belang van de veeteelt maakt hij dan ook volledig abstractie. Nochtans loopt één koe op drie in de wereld rond in het vegetarische India, zijn er nog altijd 200 miljoen herders in de wereld, en zijn historische cultuurlandschappen als de Vlaamse Ardennen, de Voerstreek of het Heuvelland in de ogen van de modale Vlaming allerminst de “ecologische ravage” die Monbiot er van maakt.

Van plantaardige vleesvervangers als Beyond Meat werd tot niet zo lang geleden gedacht dat ze met spotgoedkope grondstoffen als erwten en soja de smaakervaring van vlees zouden evenaren, en dat bovendien konden doen aan bodemprijzen. Die belofte lijkt zich bepaald niet te gaan vervullen. De groei van *faux meat*-bedrijven is ingezakt lang voor ze zich op prijs konden beginnen meten met de traditionele vleessector. De sector van de alternatieve eiwitten is vandaag dan weer enorm kapitaalintensief; waardoor zelfs relatief grote bedrijven zich richten tot collectieve samenwerkingen. Het idee dat deze technologie binnen afzienbare tijd uitrolbaar zou worden naar de verste uithoeken van Afrika is wensdenken.

Monbiot windt er geen doekjes om. Zijn publiek is in wezen de revolutionaire voorhoede van enthousiaste klimaatprofessionals. Vaak staan ze behoorlijk ver van de landbouw. “Als het over *tipping points* van grote sociale veranderingen gaat”, houdt hij zijn toehoorders voor, “is het niet nodig om iedereen te overtuigen of om draagvlak te bouwen. Van zodra je erin slaagt om 25 procent van de mensen van een idee te overtuigen, dan krijgt het vleugels. Maak niet de fout om te denken dat de grote meerderheid van de mensen overtuigd moet worden van een idee; de grote meerderheid schikt zich uiteindelijk naar de nieuwe moraal.”

Een jonge dierenartse vraagt wat ze aan boeren moet vertellen om hen mee te krijgen in zijn voedselrevolutie. Het is de enige vraag die avond waarop Monbiot geen concreet antwoord weet te geven. In zijn verhaal zal de boer de veranderingen moeten ondergaan.

De lyrische manier waarop Monbiot over de bodem praat en zijn scherpe analyse van alles wat fout loopt in de moderne landbouw, doen hem bij momenten klinken als één van de goeroes van de regeneratieve landbouw zoals de Amerikaanse boer Joël Salatin of de Zuid-Afrikaanse begrazingsexpert Allan Savory. Over de rol van dieren verschillen ze fundamenteel van mening, maar eigenlijk gaat dat ook op voor het publiek dat ze willen aanspreken. Het Savory Institute begeleidt boeren die samen 16 miljoen hectare land in beheer hebben, met als doel om hen betere ondernemers en landmanagers te maken. Monbiot richt zich tot kiezers en activisten in het rijke Westen die melk uitgieten in de supermarkt. Onze voedselvoorziening is een gevoelig en complex systeem, herhaalt Monbiot meermaals. Het lijkt weinig verstandig om daar opnieuw een marxistisch geïnspireerd experiment mee uit te halen. In het verleden liep dat nooit goed af.

Bron: Eigen berichtgeving

VILT vzw

Koning Albert II Laan 35
1000 Brussel
Belgium

Contact

T • 0473 59 41 39
M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/

screenreader.visit us on our twitter page: https://twitter.com/vilt_nieuws

screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/

screenreader.visit us on our instagram page: https://www.instagram.com/vilt.nieuws

---

© 2024 VILT vzw, all rights reserved |

Privacy policy

Copyright

Cookie Policy

Webdesign by Code d'Or